

Sự suy nhược của Đế quốc Khmer vào thế kỷ 13 tạo cơ hội cho người Thái (Xiêm) nổi dậy giành độc lập. Danh xưng ‘Thái’ có nghĩa là ‘tự do’ không còn nô lệ nữa. Quân đội người Thái đã tấn công đế đô Angkor (trong khoảng thời gian 1431-1432) và tàn sát hàng mấy vạn người, gà chó không chừa để trả thù sự tàn bạo hà khắc mà người Khmer đã áp đặt lên họ trước kia. Sự tàn sát đã khủng khiếp đến độ không còn ai sống sót để nhớ lại nơi chốn này. Đế đô Angkor đã bị quên lãng bởi chính người Khmer trong suốt 500 năm mãi đến thế kỷ 19, người Pháp ông Henri Mouhot 1860 trong lúc đi thám hiểm rừng sâu mới tìm lại phế tích Angkor Wat.

Năm 1401? vua Chân Lạp **Ponhea Yat** dời đô về **Phnom Penh** (Nam Vang) đánh dấu một triều đại mới, chấm dứt kỷ nguyên Angkor. Chữ Phạn Ấn độ cổ Sanscrit không còn được sử dụng nữa. Lối chữ mới theo thể Pali giống Mã Lai được thay vào. Toàn thể những dòng dõi vương tôn, quý tộc cũ theo văn hoá Ấn Độ biết đọc, viết chữ Sanscrit đã bị người Thái tận diệt. Năm 1528 vua **Ong Chân I** lại phải dời đô về **Lovek** (La Bích). Đến năm 1593 quân Xiêm lại tấn công La Bích. Từ đó người Thái nắm quyền phế lập các vua chúa Khmer.

III. Chúa Nguyễn bành trướng thế lực của người Việt tại Thủy Chân Lạp (thế kỷ 17-18 sau Công Nguyên)

Một biến cố chính trị tại phương đông, miền cực nam nước Đại Việt đã làm thay đổi tình thế lúc đó là sự xuất hiện của chúa **Nguyễn Hoàng**, truyền nhân của Nguyễn Bặc, Nguyễn Trãi và Nguyễn Kim. Chính sách **Nam Tiến** của các chúa Nguyễn sau đó nhằm để chống lại thế lực của chúa Trịnh ở Thăng Long tạo nên áp lực to tát cho hai lân quốc Champa và Chân Lạp. Trong khoảng thời gian từ năm 1611-1653 vương quốc Champa đã bị dồn nén bởi thế lực của chúa Nguyễn nên co cụm lại một vùng nhỏ từ Nha Trang đến Phan Thiết. Không dừng lại ở Champa, chúa Nguyễn bắt đầu dòm ngó đến Chân Lạp.

Sau một thời gian ở Xiêm làm con tin, **Chey Chetta II** về Chân Lạp lên ngôi vương năm 1618. Tân vương cải canh mọi việc và mang lòng không phục người Xiêm. Chey Chetta II dời đô về Oudong (Long Úc), thuộc tỉnh Kompong Luông. Tân vương tổ chức quân đội có thực lực. Mấy năm liền không thấy Chân Lạp dâng phẩm vật triều cống, Xiêm vương mang quân tấn công vào Chân Lạp hai lần đều bị quân của Chey Chetta II đẩy lui. Tuy nhiên về lâu về dài Chân Lạp sẽ không thể đương đầu với quân Xiêm. Chey Chetta II quyết định nhờ vào thế lực của chúa Nguyễn Đàng Trong, lúc đó là Sãi Vương Nguyễn Phúc Nguyên (1613-1635). Quốc sử Cao Miên đã chép như sau về giai đoạn này: *‘Vua Xiêm muốn tái lập uy quyền trên đất Cao Miên, nên xưa binh tấn công. Năm 1623, một đạo quân từ phía Bắc xâm nhập lãnh thổ, bị quốc vương Chey Chetta II thân chinh đánh tan rã ở Bâribaur cách biển Hồ lồi 50 km. Đạo thứ hai tiến vào tỉnh P. Meas bị Hoàng đệ Prah Outey đẩy lui. Năm sau, 1624 quân Xiêm theo đường biển đổ bộ miền duyên hải, bị phản công dữ dội phải rút về. Để đề phòng quân Xiêm quấy nhiễu nữa, quốc vương Chey Chetta II cưới một công chúa xứ Đàng Trong hầu dựa vào thế lực của nhà Nguyễn ở Huế.’*

Chúa Sãi Nguyễn Phúc Nguyên đã quyết định gả **Hoàng Nữ Ngọc Vạn** cho vua Cao Miên năm 1620. Chúa còn hai Hoàng nữ khác là **Ngọc Khoa** gả cho vua Chiêm **Pô Romé** và Hoàng nữ **Ngọc Hoa** lại gả cho một thân vương người Nhật Bản. Vua Cao Miên mặt khác lại nghe truyền rằng Sãi Vương là người mộ đạo Phật, trong người có nhiều Phật tính nên muốn kết tình gia đình. Đi theo hộ tống đám cưới bà Hoàng Ngọc Vạn xinh đẹp là đông đảo quan lính người Việt của Sãi Vương trang bị khí giới, tàu thuyền có súng ống, thuyền được trang hoàng lộng lẫy hình chim phượng mạ vàng. Ra tiếp đón lễ cưới có nhiều người ngoại quốc từ Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha, Nhật Bản, Ý Đại Lợi, Trung Hoa. Bà Ngọc Vạn ngồi kiệu 8 người khiêng sánh

duyên với vị vua hào hùng anh tuấn. Hoàng nữ Ngọc Vạn được tấn phong Hoàng Hậu với tước hiệu là *Sô Dach Prea Peaccac Vodey Prea Voreac Khsatthey*.

Tiếp theo sau cuộc hôn nhân vương giả này, bà Hoàng Ngọc Vạn đã xin với Hoàng phu cho nhiều người tùy tùng nắm giữ chức quyền trong triều đình Chân Lạp. Dưới sự bảo trợ của Hoàng hậu Ngọc Vạn lưu dân người Việt từ Đàng Trong ồ ạt theo đường biển vào lập nghiệp tại vùng Thủy Chân Lạp. Họ làm nghề nông, buôn bán, tiểu công nghiệp, đánh cá, thợ rèn v.v.. chỉ 3 năm sau, tức năm 1623 lưu dân Việt định cư tại Thủy Chân Lạp lên đến 20,000 người. Sãi vương liền viết thư cho con rể xin 'cho mượn' đất tại Prey Nokor (Sài Gòn) và Kas Krobey (Bến Nghé) để tiện việc thu thuế người Việt tại đây. Vua Cao Miên chấp thuận.

Sau khi quốc vương Cao Miên băng hà chỉ sau 5 năm lấy vợ Việt, toàn vùng Bà Rịa giáp giới Chiêm Thành, Kâmpéap Srekatrey (Biên Hòa), Prey Nokor (Sài Gòn) và Kas Krobey (Bến Nghé) đều thuộc quyền người Việt cai trị và thu thuế. Từ sau khi vua Chey Chetta II băng hà các hoàng tử con của các bà phi người Chân Lạp liên tiếp lên làm vua: **Ponhea To** (1629-1630), **Ponhea Nu** (1630-1640). Sau cái chết mờ ám của vua Ponhea Nu năm 1640 quan phụ chính Prah Outey (là hoàng thúc của vua) đưa con mình là **Ang Non I** (1640-1642) lên ngôi. Vào năm 1642 một người con của vua Chey Chetta II liên hiệp với người Mã Lai nổi dậy giết toàn gia hoàng thúc Prah Outey để lên ngôi xưng hiệu **Ponhea Chan I** (1642-1659). Sử Việt gọi vị vua này là **Nặc Ông Chân**. Các hoàng thân thuộc phe cánh Ang Non I vào cung bà Hoàng Thái Hậu Ngọc Vạn xin cầu viện chúa **Hiền Vương Nguyễn Phúc Tần** (1648-1687). Chúa Hiền nhân cơ hội có lời yêu cầu nên hưng binh chinh phạt Chân Lạp vào tháng 10 năm 1658. Quân Chân Lạp thua to tại ngoài khơi Bà Rịa và trận Gò Bích. Quân Nguyễn tiến vào Nam Vang bắt quốc vương Nặc Ông Chân bỏ vào cũi sắt đem về tỉnh Quảng Bình. Vua Nặc Ông Chân chết luôn tại đây. Chúa Hiền đưa Hoàng tử So con trai bà Thái hậu Ngọc Vạn lên ngôi vua lấy hiệu là **Batom Réachea** (1658-1672). Vào thời điểm này triều đình Chân Lạp hợp thức hóa chủ quyền của nhà Nguyễn tại Đồng Nai. Năm 1672 vua Batom

Réachea bị ám sát chết. Con trai là **Ang Chey tức Nặc Ông Đài** lên nối ngôi. Tân vương dựa thế lực người Xiêm mang quân lấn ép vùng Đồng Nai. Lưu dân người Việt kêu cứu triều đình chúa Nguyễn lúc đó đóng đô ở Kim Long. Chúa Hiền Vương Nguyễn Phúc Tần sai các tướng Nguyễn Dương Lâm cùng với Nguyễn Diên Thái và Văn Sùng mang quân tới tận Oudong hỏi tội Nặc Ông Đài rồi đưa **Ang Saur tức Nặc Ông Thu** hiệu **Chey Chetta IV**, em của Nặc Ông Đài lên ngôi Chính Vương ở Oudong Lục Chân Lạp. Chúa Hiền lại đồng thời cho **Ang Non tức Nặc Ông Nộn** con trai thứ của bà Ngọc Vạn và vua Chey Chetta II làm Thứ Vương vùng Đồng Nai – Mô Xoài. Vua Nặc Ông Nộn đóng đô tại Sài Gòn tức Prey Nokor. Lúc đó là năm 1674. Cả hai vị vua Chân Lạp đều phải chịu triều cống xưng thần với chúa Nguyễn tại Kim Long. Vua Nặc Ông Nộn ở Sài Gòn đến khi chết năm 1691 thì toàn quyền cai trị tại đây thuộc về chúa Nguyễn.

IV. Các di thần Nhà Minh Xin định cư tại Thủy Chân-Lạp vùng Biên Hòa-Mỹ Tho

Vào năm 1679 tức năm Khang Hy thứ 18 nhà Đại Thanh có di thần của nhà cựu Minh bên Tàu vì không cự lại quân Thanh Triều đến xin hàng phục nhà Nguyễn. Bọn di thần nhà Minh gồm có Tổng binh Long Môn Dương Ngạn Địch, Phó tướng Hoàng Tiến, và Tổng Binh các phủ Cao, Lôi, Liêm là Trần Thượng Xuyên, Phó tướng Trần An Bình mang 3000 binh lính thủ hạ và gia quyến trên 50 chiến thuyền đến cửa Tư Dung và Đà Nẵng xin được làm thần dân của chúa Nguyễn. Chúa Hiền chấp thuận cho giữ nguyên binh hàm chức tước rồi truyền cho vua Cao Miên cho phép người Minh vào định cư xứ Đồng Nai và sau đó thay mặt cho nhà Nguyễn lần dần đến Cần Thơ. Nhờ đợt di cư này mà ảnh hưởng của nhà Nguyễn tại đất Thủy Chân Lạp ngày càng to tát. Các tướng nhà Minh giờ làm quan cho triều đình nhà Nguyễn. Họ cũng góp phần xông pha trận mạc mở rộng lãnh thổ cho nhà Nguyễn, nổi bật là Thống Binh Trần Đại Định con của Trần Thượng Xuyên triều chúa Ninh Vương. Người Minh vốn cùng văn hóa với người Việt nên hợp nhau khai hoang khẩn đất, lập chợ, xây dựng phố phường, buôn bán tấp nập. Những nơi như Gia Định, Biên Hòa, Thủ Đức, Cần Thơ không mấy chốc trở nên sầm uất vô cùng. Triều đình nhà Nguyễn lại được dịp có thêm dân thêm đất và thêm thuế thu nhập.

Hiền Vương Nguyễn Phúc Tần băng hà năm 1687 ở ngôi 39 năm, **Nghĩa Vương Nguyễn Phúc Thái** (còn gọi là Trần) lên thay (1687-

Nhịp cầu y khoa

Nhãn Khoa

Trả lời một số câu hỏi thông thường

Hỏi: Ngồi gần TV quá có thể gây hại mắt? Làm việc với máy vi tính thường xuyên có ảnh hưởng đến mắt?

TL: Ngày nay, những TV, máy vi tính, cường độ ánh sáng phát ra từ màn hình đã được điều chỉnh lại và ít gây hại mắt hơn. Tuy nhiên, khi chúng ta ngồi gần TV hay máy vi tính trong thời gian quá lâu, mắt có xu hướng điều chỉnh theo khoảng cách nhìn gần và dễ dẫn đến mỏi mắt, và có thể dẫn đến chứng cận thị, khi mắt không thể thư giãn dễ dàng khi nhìn xa.

Dù sao đi nữa, nên dành thời gian nghỉ ngơi thích hợp cho mắt nhằm tránh gây mệt mỏi cho các cơ vận động nhãn cầu.

Hỏi: Nếu được tập luyện, mắt sẽ trở nên tốt hơn?

TL: Tùy trường hợp.

Đối với trẻ em, những bài tập luyện cho mắt thường được áp dụng để giúp cải thiện khả năng làm việc của mắt, trong những chứng mắt lười (amlyopia, lazy eyes), hoặc khi hai mắt làm việc không đều đặn với nhau, cần được luyện tập để cân bằng lại.

Đối với cận thị, loạn thị hay viễn thị, vai trò của tập luyện vẫn chưa được chứng minh.

Hỏi: Việc nhìn có thể được cải thiện nhờ một chế độ dinh dưỡng nào không?

TL: Đây là một đề tài nhiều thử thách cho các nhà nghiên cứu. Tài liệu về vấn đề này vẫn còn là một bí mật.

Có một quyển sách tựa là Nutrition and the Eye: A practical approach, vừa mới xuất bản tháng 4 năm 2006, do tác giả Eperjesi & Beatty, vẫn còn đang nóng hổi trong lĩnh vực nhãn khoa, cập nhật những bài nghiên cứu mới về dinh dưỡng và mắt.

Nhiều nhà nghiên cứu đã chứng minh được rằng thói quen hút thuốc là yếu tố làm trầm trọng thêm một số bệnh về mắt. Y sĩ nhãn khoa – nhà nghiên cứu Julia Kabov đã nói rằng tiếp xúc với khói thuốc sẽ làm tăng khả năng bị bệnh AMD (Aged-related macular degeneration)

“a study found that a genetic marker linked to AMD susceptibility and cigarette smoking together explain 61% of the population-attributable risk of AMD. That’s pretty

1691). Nghĩa Vương dời đô về Phú Xuân (Huế). Trong thời gian chúa mới lên ngôi có một di thần nhà Minh là Hoàng Tiến giết chủ tướng là Dương Ngạn Địch ở Mỹ Tho rồi tự xưng là Phán Dũng Hồ Oai Tướng Quân thống lĩnh quân sĩ Long Môn người Minh đóng đồn ở Định Tường. Hoàng Tiến thả quân qua Cao Miên cướp của giết người. Vua Cao Miên là Nặc Ông Thu bắt bình vì việc làm sai quấy này và ngờ là chủ ý của Thiên Vương nhà Nguyễn. Vua Nặc Ông Thu quyết định bỏ triều cống và chuẩn bị binh lính chống lại triều đình nhà Nguyễn.

Tháng Giêng năm 1690 Chúa Nghĩa sai lão tướng là Vạn Long mang quân đến Rạch Gầm đàn trận. Vạn Long dùng kế bắt được Hoàng Tiến rồi xua quân qua Cao Miên đánh thốc tới Nam Vang và Long Úc (thành Oudong). Vua Cao Miên cả sợ dâng 30 thớt voi, 150 lạng vàng, 600 lạng bạc, 6 con tê giác để xin hòa và giữ lệ triều cống như xưa. Quan quân nhà Nguyễn rút về Phú Xuân tháng 8 năm đó. Chúa Nghĩa không thọ lâu, ngài băng hà năm 1691 thọ 43 tuổi.

Năm 1698 chúa **Minh Vương Nguyễn Phúc Chu** (1691-1725) sai Lê Thành Hầu Nguyễn Hữu Cảnh đi đánh Cao Miên và kinh lược mấy tỉnh miền nam. Lê Thành Hầu chia cắt giới phận, canh cải địa điền, kiểm kê nhân khẩu, lập sổ đinh điền cho có nề nếp. Lúc đó toàn miền nam có dân số 40,000 gia đình (hộ) đất đai mở ra 1000 dặm. Thành quả này đạt được trong vòng 70 năm. Sự trù phú của miền nam nhờ một phần vào sự tiếp sức của di thần nhà Minh và chế độ bắt người thổ dân, các dân tộc miền núi về làm nô lệ. Theo lời kể của người phương Tây thì việc buôn bán nô lệ để giúp người Việt canh tác có cả thuế nông nô của triều đình.

V. Căn Khẩu Quốc - Hà Tiên

Năm 1671 có người Minh tên là **Mạc Cửu** quê ở Lôi Châu, Quảng Đông mang gia quyến binh lính 400 người và 10 chiếc thuyền di cư sang Thủy Chân Lạp đổ bộ lên bờ biển Panthaimas vịnh Thái Lan. Mạc Cửu đến Oudong xin yết kiến vua Nặc Ông Thu và ở lại hợp tác giữ chức Ốc Nha cho đến năm 1681. Lúc ấy thấy chính sự Chân Lạp rối ren, ông xin vua Chân Lạp cho đi khai khẩn vùng đất hoang Panthaimas. Vua thuận cho. Mạc Cửu chiêu tập đám cướp biển lại mở sòng bạc, chiêu mộ dân phiêu bạt chạy trốn nhà Thanh về lập nên 7 xã là: Mán Khâm (Peam), Long Kỳ (Ream), Càn Bột (Kampot), Hương Úc (Konpong Som), Sài mạt (Cheal Meas), Linh Quỳnh (Rạch Giá) và Phú Quốc (Koh Tral).
(còn tiếp)

strong reason for anyone with a family history of AMD want to stay away from tobacco smoke” (Australian Optometry July 2007)

Hiện nay tại tiểu bang Victoria, luật lệ mới về việc cấm hút thuốc vừa mới đưa vào áp dụng từ ngày 1 tháng 7 năm 2007: Cấm hút thuốc trong những nơi như licensed pubs and clubs, sinh hoạt ăn uống ngoài trời mà có che trên trần hoặc vách hơn 75% tổng diện tích.

Với luật lệ mới này, những nơi như nhà hàng, tiệm cà phê, trong shopping centres, nơi trình diễn ca nhạc, và luôn cả trong trạm xe lửa, hoặc xe bus, nơi được che chắn lại, sẽ cấm hút thuốc.

Hỏi: Người có cơ địa glaucoma, thoái hóa hoàng điểm tuổi già có thể giữ thị lực bằng cách tránh khâu vá hay đọc sách?

TL: Bệnh glaucoma là một căn bệnh có tính chất mãn tính, và không phải vì do dùng mắt quá nhiều mới gây nên bệnh, nên tránh khâu vá hay đọc sách không có liên quan gì đến bệnh này. Có 5 yếu tố căn bản khi chuẩn đoán bệnh này, chúng tôi sẽ có bài viết tường tận hơn về bệnh này trong những kỳ tới.

Hỏi: Nếu mắt bị mù, có công cụ nào thay thế cho mắt được không?

TL: Tùy theo do lý do gì làm mắt bị mù.

Nếu mắt không thấy đường gì mắt đục, giải phẫu sẽ đưa lại ánh sáng cho bệnh nhân.

Nếu nói về mắt bị hư hoàn toàn ở võng mạc thì khó mà chữa trị được, vì chúng ta vẫn chưa thay thế được võng mạc, cũng như chưa ai có thể chế tạo ra một cặp mắt giả có thể truyền thông tin đến bộ não. Một cặp mắt giả chỉ giúp cho cosmetic (thẩm mỹ) mà thôi.

Hỏi: Chảy nước mắt nhiều có phải là dấu hiệu mắt có vấn đề?

TL: Mắt, cũng giống như bất kỳ bộ phận nào trên cơ thể chúng ta, đều sẽ phản ứng lại khi thấy có vấn đề

Nhiều người vì bị chứng khô mắt, nên mới chảy nước mắt. Chúng tôi sẽ có bài viết chuyên đề cho bệnh khô mắt.

Chảy nước mắt là một trong những triệu chứng của nhiễm virút, và thường đi kèm với mắt đỏ, gỉ mắt.

Khi có những vật lạ (foreign body) trên mắt, hay dị ứng, mắt sẽ phản ứng lại bằng cách chảy nước mắt sống để loại bỏ vật đó ra khỏi mắt.

Tốt nhất, bạn nên tìm đến bác sĩ nhãn khoa nếu triệu chứng chảy nước mắt làm phiền bạn, hoặc đi kèm với các dấu hiệu khác

Hỏi: Thịnh thoảng tôi bị đau đầu, có phải là do bệnh về mắt?

TL: Đây là một câu hỏi rất phức tạp. Rất nhiều bệnh nhân được bác sĩ chuyển đến y sĩ nhãn khoa để khám mắt khi bác sĩ không thể tìm ra nguyên nhân đau đầu của bệnh nhân.

Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến đau đầu cho bệnh nhân. Để khẳng định vấn đề này, phải có một quá trình thăm khám bài bản.

Nếu chỉ đơn giản là viễn thị, loạn thị, nhược thị, hay chứng mắt điều hòa các cơ vận nhãn (binocular vision), một cặp mắt kiếng đúng độ sẽ giải quyết được vấn đề cho bệnh nhân và cả bác sĩ.

Thường thì chúng tôi sẽ khám tổng quát cho mắt, luôn cả IOP (intraocular pressure – nhãn áp), để khám cho glaucoma và nhức đầu

Nhiều bệnh nhân có hội chứng đau nửa đầu (migrain) thấy nhiều tia sáng đủ màu với chứng đau đầu, nên cũng cần được khám kỹ. Nếu chỉ là migrain thì không có phải là bệnh mắt, nhưng sẽ ảnh hưởng đến sức nhìn và công việc.

Hỏi: Mắt sẽ bị tổn hại nếu đeo kính không tương thích?

TL: Không. Nhưng nếu đeo kiếng không đúng độ, mắt sẽ bị khó chịu, mệt mỏi. Những người lái xe, vận hành máy móc càng phải lưu ý đeo kính sao cho phù hợp.

Sẵn đây cũng nói thêm cho những tài xế lái xe buổi tối, cẩn thận khi bị chói mắt. Có rất nhiều người lái xe không hề để ý đến quan hệ giữa sức nhìn và lái xe, nhất là vào buổi tối.

Lái xe buổi tối thì khó hơn nhiều so với ban ngày, vì ánh sáng không đủ và đèn xe từ phía khác rọi đến, thường làm chói mắt người lái xe.

Một trong những trường hợp đáng chú ý là khi chúng ta thấy cảnh vật bị mờ theo một chiều nào đó, hay là thấy halos, bạn nên đi khám mắt, vì có thể một cặp mắt kiếng có thể làm bạn nhìn thấy rõ hơn khi lái xe, nhất là vào ban đêm.

Ngoài ra, lái xe đúng tốc độ là yếu tố quan trọng cho an toàn của bạn và người thân.

Tú Nghiêm Sư Tâm

